

11(134), 169-172. ISSN 1811-0770. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/10731 [In Russian].

25. Petrova, M., Hristov, Hr. (2018). Proactive publication of information about judicial cases and acts of the court of justice. *Administrative and Criminal Justice*, Riga, Vol. 1, 82 (2018), 91-109. URL: <http://journals.rta.lv/index.php/ACJ/article/view/2853/3287> [In English].

26. Petrova, M. M. (2015). E-Justice system in Bulgaria: Electronic tools for E-Justice in development, *Administrative and Criminal Justice*, Riga, Vol. 4, 73 (2015), 48-53, DOI: <http://dx.doi.org/10.17770/acj.v4i73.4358> [In English].

27. Crystal Clear Crypto Compliance. Crystal. URL: <https://crystalblockchain.com/> [In English].

28. The Bitfury Group. Bitfury Launches Crystal – A Blockchain Investigative Tool for Law Enforcement and Financial Institutions. Medium. URL: <https://medium.com/meetbitfury/bitfury-launches-crystal-a-blockchain-investigative-tool-for-law-enforcement-and-financial-3d7712dd5dce> [In English].

29. BitfuryRussia. Bitfury Crystal: kak rabotayet i gde ispolzuyetsya nash instrument dlya otslezhivaniya podozritelnykh kripto-tranzaktsiy. Khabr. URL: <https://habr.com/ru/company/bitfury/blog/434282/> [In Russian].

30. Petrova, M. M. (2017). Integration of the information processes. Automation and unification of the judicial system, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, «*Economics of Development*», ISSN 1683-1942, 2 (82), 50–59 [In English].

31. Primula, A. Departament kaznacheystva SSHa sozdayet spisok adresov kriptovalyutnykh koshelkov polzovateley chernogo spiska dlya vnedreniya sanktsiy. BITGID. URL: <https://bitgid.com/ssha-zavedet-chernyj-spisok-polzovatelej-kriptokoshelkov/> [In Russian].

Токарєва Катерина Олегівна

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, доцент кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики Харківського національного університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ПРО ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙ В УКРАЇНІ

У публікації розглянуто деякі аспекти державного фінансування інновацій в Україні. Проаналізовано правовий статус Фонду розвитку інновацій. На підставі проведеного аналізу запропоновано внести зміни до Бюджетного кодексу України й визначити Державний фонд розвитку інновацій як складову спеціального фонду державного бюджету.

Ключові слова: бюджет, інновації, підтримка суб'єктів інноваційної діяльності, Фонд розвитку інновацій.

Tokarieva Kateryna

PhD, Senior researcher of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine, Associate Professor of Department of Law Enforcement and Police, Kharkiv National University of Internal Affairs

TO THE QUESTION ON STATE FINANCING OF INNOVATION IN UKRAINE

The publication looks at some aspects of public funding for innovation in Ukraine. The legal status of the Innovation Development Fund is analyzed. On the basis of the analysis, it is proposed to amend the Budget Code of Ukraine and to define the State Fund for Innovation Development as a component of the special fund of the state budget.

Keywords: budget, innovations, support of subjects of innovation activity, Innovation Development Fund.

На сучасному етапі Україна знаходиться в умовах жорсткої соціально-економічної кризи. Для того, аби економіка держави почала відновлюватись одним з необхідних кроків є перегляд існуючих підходів до процесів виробництва. Йдеться про обрання й подальше слідування саме інноваційному напрямку у цій сфері (модернізація усіх галузей виробництва, впровадження сучасних, екологічних, безпечних технологій, що дозволить виробляти якісні товари й відповідно, підвищити конкурентоспроможність підприємств). Однак цілком зрозуміло, що для реалізації інноваційних розробок підприємствам необхідна допомога держави через залучення бюджетного фінансування, податкових стимулів тощо.

Відповідно до ст. 18 Закону України «Про інноваційну діяльність» джерелами фінансової підтримки інноваційної діяльності є: а) кошти Державного бюджету України; б) кошти місцевих бюджетів і кошти бюджету Автономної Республіки Крим; в) власні кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ; г) власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності; д) кошти (інвестиції) будь-яких фізичних і юридичних осіб; е) інші джерела, не заборонені законодавством України [3]. Фактично законодавець закріплює відкритий перелік джерел фінансування інноваційної діяльності.

Показово, що у 2018 році розпорядженням Кабінету Міністрів України було створено Фонд розвитку інновацій [4]. Фонд буде надавати фінансову, технічну та консультативну допомогу стартапам на ранній стадії їх розвитку, активно працюватиме над залученням приватних партнерів та інвесторів, щоб якомога більше українських компаній отримали можливість розвивати свій бізнес. Отже, завданням Фонду є надання різновекторної підтримки й допомоги суб'єктам інноваційної діяльності.

У той же час виникає питання стосовно правової природи вказаного фонду, оскільки категорія «фонд» є багатозначною й її значення може розкриватися як: (а) ресурси, запаси, нагромадження держави, підприємства; (б) кошти або матеріальні цінності, що мають цільове призначення, використовуються з певною метою [5]. Крім лексичного тлумачення зазначеної категорії використовується й інший підхід. Зокрема, у багатьох нормативно-правових актах та наукових дослідженнях акцентується увага на тому, що фонд (залежно від його виду) може розглядатися як суб'єкт відповідних правовідносин – неприбутковою юридичною особою публічного права (орган державної влади, що має відповідний правовий статус) та їх об'єктом (фонд грошових коштів, що спрямований на фінансування певних заходів) [6, с.]. Таким чином, визначення сутності Фонду розвитку інновацій є вкрай важливим, оскільки від цього залежить його правовий статус та особливості функціонування.

Наразі єдиним актом, яким урегульовано деякі аспекти, пов'язані з діяльністю вищевказаного Фонду є постанова Кабінету Міністрів

України «Про затвердження порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті Міністерству фінансів для забезпечення функціонування Фонду розвитку інновацій» (далі – Постанова № 1110) [2]. Згідно з вказаною постановою програмою “Забезпечення функціонування Фонду розвитку інновацій” є бюджетною програмою, за якою головним розпорядником бюджетних коштів та відповідальним виконавцем є Міністерство фінансів України (далі – Мінфін). На наше переконання, за такого підходу відбувається певне ототожнення Фонду з бюджетною програмою, що є неаргументованим. На різних підходах до визначення категорії «фонд» ми вже акцентували увагу, а бюджетна програма відповідно до чинного бюджетного законодавства України становить собою сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій [1, п. 4 ч. 1 ст. 2]. Наведене дозволяє ще раз наголошувати на тому, що «фонд» та «бюджетна програма» - різні поняття за змістом.

Бюджетні кошти, виділені на цю програму, спрямовуються на збільшення статутного капіталу Фонду розвитку інновацій (далі - Фонд) й використовуються виключно для забезпечення його статутної діяльності, що полягає у:

1) надання на конкурсних засадах фінансової підтримки, грантів, іншого виду фінансування, технічної допомоги для реалізації інноваційних проєктів, які мають високий потенціал виходу їх кінцевого продукту на світовий ринок або спрямовані на досягнення цілей, визначених стратегічними пріоритетними напрямками інноваційної діяльності (далі - інноваційні проєкти);

2) забезпечення надання консультаційної та технічної підтримки під час реалізації інноваційних проєктів та здійснення нагляду за належним використанням наданих коштів, зокрема, для компенсації послуг з адміністрування діяльності Фонду державною установою “Офіс адміністрування проєктів міжнародного фінансового співробітництва”;

3) придбання основних фондів, матеріальних та нематеріальних активів, результатів робіт і послуг, що необхідні для виконання статутних завдань Фонду;

4) оренди та ремонту приміщення, оплати комунальних послуг та енергоносіїв, оплати послуг з тепло-, водопостачання і водовідведення, оплати електричної енергії, оплати праці та здійснення нарахувань на заробітну плату, відряджень працівників та членів органів управління, придбання предметів, матеріалів і послуг, сплати передбачених законодавством обов'язкових платежів, здійснення інших заходів відповідно до покладених на Фонд статутних завдань [2, п. 3, 4]. На наш погляд, не всі з наведених напрямків фінансування є інноваційними. Так, навряд чи до останніх можна віднести оренду та ремонт приміщення, оплату комунальних послуг та енергоносіїв, оплату послуг з тепло-, водопостачання і водовідведення, а також інших витрат, вказаних в пп. 4 п. 4 Постанови № 1110. Наведені витрати доцільно відносити до поточних видатків відповідних суб'єктів.

Відповідно до п. 5 Постанови № 1110 фінансова підтримка, гранти, інші види фінансування, технічна допомога за рахунок бюджетних коштів надаються для реалізації інноваційних проектів на конкурсних засадах, відібраних на підставі правил та критеріїв відбору інноваційних проектів, які затверджуються наглядовою радою Фонду. При цьому рішення щодо надання на конкурсних засадах фінансової підтримки, грантів, іншого виду фінансування, технічної допомоги для реалізації інноваційних проектів за рахунок бюджетних коштів приймається Фондом у визначеному ним порядку.

У той же час наразі чітких правил та критеріїв відбору таких проектів не розроблено. Законодавець визначає лише перелік тієї інформації та документів, що повинні міститися у цих правилах та критеріях відбору проектів. Так, йдеться про:

(1) кваліфікаційні вимоги до суб'єктів господарювання, які мають намір отримати бюджетні кошти, в тому числі вимоги щодо країни реєстрації місцезнаходження суб'єкта господарювання, наявності персоналу відповідної кваліфікації, технічних можливостей для реалізації інноваційного проекту;

(2) порядок та методику оцінки інноваційних проектів;

(3) спосіб надання фінансової підтримки, грантів, іншого виду фінансування, технічної допомоги для реалізації інноваційних проектів;

(4) мінімальні та максимальні розміри фінансової підтримки, грантів, іншого виду фінансування, технічної допомоги, що надаватиметься для реалізації одного інноваційного проекту;

(5) визначення пріоритетних секторів економіки, в яких інноваційний проект реалізовуватиметься;

(6) вимоги до інноваційного проекту, в тому числі щодо фінансово-економічних, соціальних, екологічних показників інноваційного проекту, його інноваційності та унікальності;

(7) перелік зобов'язань заявника у разі отримання фінансової підтримки, грантів, іншого виду фінансування, технічної допомоги для реалізації інноваційного проекту за рахунок бюджетних коштів;

(8) порядок нагляду за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів [2, п. 5]. Наведений перелік відомостей вбачається достатньо повним. Однак зазначимо, що фактично в аналізованій Постанові № 1110 вказано ті аспекти, які має врегулювати законодавець для того, аби надавати підтримку суб'єктам інноваційної діяльності. Разом із цим залишається поза увагою нормотворця положення щодо самого Фонду розвитку інновацій: його правової природи, структури, суб'єктів управління (наприклад, правління та виконавча дирекція), а також їх повноважень, джерел фінансування тощо. На наш погляд, такий підхід є не логічним, оскільки з моменту створення Фонду минуло майже два роки, а правові основи й досі залишаються не визначеними. Як вбачається, це ставить під сумнів актуальність його створення державою.

У п. 6 постанови № 1110 зазначено, що статутний капітал Фонду збільшується частинами в межах обсягу відкритих асигнувань шляхом перерахування бюджетних коштів з реєстраційного рахунка Мінфіну, відкритого у Казначействі, за платіжним дорученням на балансовий рахунок 3712 “Рахунки інших клієнтів Державної казначейської служби України”, відкритий Фонду за його місцезнаходженням в органах Казначейства. З огляду на викладене, робимо висновок про те, що на сучасному етапі не встановлено взагалі вихідних положень щодо цього фонду, але окремий рахунок в Казначействі вже передбачено.

Достатньо суперечливими вважаємо й інші положення Постанови № 1110. Так, у п. 7 зазначено: відображення у первинно-

му та бухгалтерському обліку інформації про проведення операцій, пов'язаних з використанням бюджетних коштів, та про отримані (створені) активи здійснюється в установленому законодавством порядку. Одразу ж виникає питання про які саме отримані та/або створені активи йдеться, бо натепер це також не врегульовано.

Окремо закріплені положення стосовно складення та подання фінансової і бюджетної звітності про використання бюджетних коштів, а також контролю за їх цільовим та ефективним витрачанням. Відповідно до п. 8 постанови № 1110 Фонд подає щомісяця до 20 числа Мініфіну інформацію про використання бюджетних коштів. З урахуванням положень глави X Бюджетного кодексу України підкреслимо, що безпосереднім суб'єктом у процесі звітності має бути Казначейство України. Такий висновок робимо, виходячи з того, що кошти для забезпечення функціонування Фонду розвитку інновацій є коштами Державного бюджету.

На підставі проведеного аналізу констатуємо, що підтримка суб'єктів інноваційної діяльності наразі є дуже актуальною, оскільки інновації є одним з ключових факторів економічного зростання та збільшення продуктивності в Україні від власного виробництва. На нашу думку, процес впровадження інновацій у всі сфери життєдіяльності людини є довгостроковим і має бути всіляко підтриманий державою. З огляду на це вважаємо за необхідне Фонд розвитку інновацій визначити як складову спеціального фонду бюджету. Такий підхід по-перше, вказуватиме на пріоритетність саме цього напрямку фінансування для органів державної влади та органів місцевого самоврядування; по-друге, забезпечить акумулювання й витрачання бюджетних коштів на конкретні цілі, пов'язані з діяльністю цього фонду.

Пропонуємо внести зміни до Бюджетного кодексу України й закріпити у ньому статтю 24-5 «Державний фонд розвитку інновацій» такого змісту:

«1. Державний фонд розвитку інновацій створюється у складі спеціального фонду державного бюджету.

2. Кошти державного фонду розвитку інновацій спрямовуються на:

1) надання фінансової підтримки, грантів, іншого виду фінансування, технічної допомоги для реалізації інноваційних проєктів, які

мають високий потенціал виходу їх кінцевого продукту на світовий ринок або спрямовані на досягнення цілей, визначених стратегічними пріоритетними напрямками інноваційної діяльності;

2) забезпечення надання консультаційної та технічної підтримки під час реалізації інноваційних проєктів та здійснення нагляду за належним використанням наданих коштів.

3. Порядок підготовки, оцінки та відбору інноваційних проєктів, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку, та порядок використання таких коштів визначаються Кабінетом Міністрів України».

Разом із цим необхідно розробити відповідну постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів Державного фонду розвитку інновацій», в якій деталізувати всі необхідні положення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#n507>.

2. Про затвердження порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті Міністерству фінансів для забезпечення функціонування Фонду розвитку інновацій: постанова Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2018 р. № 1110. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1110-2018-%D0%BF#n8>.

3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4 липня 2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

4. Про утворення Фонду розвитку інновацій: розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2018 р. № 895-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennya-fondu-rozvitku-innovacij>.

5. Словник української мови: в 11 т. Том 10, 1979. С. 614. URL: <http://sum.in.ua/s/fond>.

6. Тулянцева В. А. Фінансово-правове регулювання діяльності позабюджетних державних цільових фондів в Україні : дис. ... канд. юрид. наук. Запоріжжя, 2019. 224 с.

REFERENCES

1. Biudzhetniy kodeks Ukrainy vid 8 lypnia 2010 r. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#n507> [In Ukrainian].

2. Pro zatverdzhennia poriadku vykorystannia koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu biudzheti Ministerstvu finansiv dlia zabezpechennia funktsionuvannia Fondu rozvytku innovatsii: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 12 hrudnia 2018 r. № 1110. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1110-2018-%D0%BF#n8> [In Ukrainian].

3. Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy vid 4 lypnia 2002 r. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> [In Ukrainian].

4. Pro utvorennia Fondu rozvytku innovatsii: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 7 lystopada 2018 r. № 895-r. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennya-fondu-rozvitku-innovacij> [In Ukrainian].

5. Slovnyk ukrainskoi movy. (Vols. 1-11); Vol. 10. (1979). P. 614. URL: <http://sum.in.ua/s/fond>. [In Ukrainian].

6. Tuliantseva, V. A. (2019). Finansovo-pravove rehuliuвання diialnosti pozabiudzhjetnykh derzhavnykh tsilovykh fondiv v Ukraini. *Candidates thesis*. Zaporizhzhia [In Ukrainian].

Ванярчук Наталія Миколаївна

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку

НАПрН України

ORCID: 0000-0003-2764-3826

**ІНВЕСТУВАННЯ У ПРОФЕСІОНАЛІЗМ –
ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ЕКОНОМІКИ**

У роботі зазначено, що питання професійного зростання працівників сьогодні набуває загальнодержавного характеру, з огляду на те, що висока кваліфікованість останніх є головним інструментарієм на шляху до ефективного розвитку вітчизняної економіки.

Ключові слова: професійний розвиток працівників, професійне навчання, інноваційний розвиток, соціальна політика.

Vapnyarchuk Natalia

Candidate of Law, Senior Fellow at the Research Institute of Law